

УДК: 378.014.5(477)

Л.М. Коваленко, канд. пед. наук, доцент (ДБТУ, Харків)

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВИТИ УКРАЇНИ

Проблема інтеграції вищої освіти України до європейського простору є надзвичайно актуальною, адже фундаментальною основою євроінтеграції у XXI столітті є ідея формування в Європі найбільш динамічної знаннеорієнтованої економіки в світі, яка забезпечує економічне зростання, створення більшої кількості «привабливих» робочих місць і соціальну злагоду. Створення так званого «внутрішнього» європейського освітнього простору на засадах європеїзації на сучасному етапі нерозривно пов'язано та корелюється зі світовою інтеграцією у галузі освіти. Глобалізація світу та розбудова єдиної Європи перетворюють інтеграцію національної освіти до європейського та інноваційного світового освітнього просторів на обов'язкову умову буття української держави.

Наразі в Україні існує три типи формальної післясередньої освіти: професійно-технічна (професійна) освіта, фахова передвища освіта та вища освіта.

Хоча збройне вторгнення завдало значних збитків освітній системі України, вона все ще функціонує. Для стабілізації системи вищої освіти в цих складних умовах органи влади частково досягли успіху. У цьому процесі вирішальне значення мали згуртованість української освітянської спільноти, бажання продовжувати навчання та достатньо ефективна внутрішня політика вищої освіти в Україні. Величезна заслуга міжнародної спільноти в тому, що вища школа України стоїть і продовжує розвиватися.

2022 рік знаменується великою кількістю нововведень та розпоряджень у сфері вищої освіти. Однак, не дивлячись на численні зміни та розпорядження, сфера вищої освіти України укріпила свої позиції з дотриманням чіткого вектору євроінтеграції. У своїй заяві від 3 березня 2022 року єврокомісарка Марія Габріель розповіла про підтримку українських студентів у рамках програми «Еразмус+», а також про підвищення гнучкості у впровадженні проектів з українськими учасниками. Це означає, що бенефіціари мають можливість самостійно закривати, відкладати чи планувати більше активностей у рамках чинних програм. 4 березня Європейський союз видав окрему директиву [6], яка тимчасово гарантувала біженцям з

України вільний доступ до ринку праці та освітніх послуг, а також надала їм такі ж права, як і громадянам країн-членів ЄС.

В аналітичному звіті змін вищої освіти України через війну зазначено шість сфер, на яких необхідно зосередитися найближчим часом для відбудови та укріплення вищої освіти. Серед них подолання викликів воєнних руйнувань, переосмислення та вироблення нового бачення системи вищої освіти загалом для забезпечення її всебічного розвитку та ін. [2, с.75].

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом визначає необхідність посилення співпраці між Україною та ЄС у сфері вищої освіти, зокрема з метою реформування та модернізації системи вищої освіти, сприяння зближенню вищої освіти в рамках Болонського процесу, підвищення якості та важливості вищої освіти, спрощення доступу до вищої освіти, стимулювання мобільності студентів і викладачів [5].

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки [4], затверджена Кабінетом Міністрів України за день до повномасштабного збройного вторгнення Росії 23 лютого 2022 року, детально описує цілі та напрями загальної трансформації системи вищої освіти в Україні. У найближчі десятиліття вона має стати дороговказом для побудови системи та визначення напрямів публічної політики у сфері вищої освіти.

Всесвітній економічний форум прогнозує, що до 2030 року у світі доведеться перекваліфікувати більше 1 мільярда людей, оскільки робочі місця трансформуються в результаті четвертої промислової революції. Це стосуватиметься як наявних робочих місць, так і тих, які ще мають з'явитися [3].

Цей перелік не є вичерпним, він зумовлюється викликом часу та тими перешкодами, які потрібно долати людству під час свого розвитку. І система вищої освіти повинна миттєво реагувати на ці новачі та виклики. Є очевидно, що ціллю євроінтеграційних процесів в Україні має стати не лише подолання викликів, зумовлених воєнним станом, але й становлення та розвиток відповідних галузей знань та відкриття спеціальностей у вишах. Цьому сприятиме істотне збільшення кількості молодих і дорослих людей, які володіють затребуваними навичками, у тому числі професійними навичками, для працевлаштування, отримання гідної роботи та занять підприємницькою діяльністю, а також забезпечення здобувачів вищої освіти можливості здобуття знань і навичок, необхідних для сприяння сталому розвитку. Серед таких навичок зазначимо *softskills*, або соціально-емоційні навички [1], які забезпечують здатність жити в мінливих умовах Європи сьогодення.

Отже, серед євроінтеграційних перспектив розвитку вищої освіти України ми вбачаємо подолання викликів воєнних руйнувань; активізацію академічної мобільності викладачів та здобувачів; переосмислення та вироблення нового бачення системи вищої освіти загалом для забезпечення її всебічного розвитку; створення позитивних умов для трансформації мережі закладів освіти, яка відповідатиме соціальним та економічним потребам України; підвищення якості освіти; посилення співпраці зі стейкхолдерами; визначення напрямів публічної політики у сфері вищої освіти; гнучкість реакції на оновлення освітніх програм відповідно до соціальних, економічних, політичних запитів Європи та світу.

Інформаційні джерела

1. Башкір О.І., Золотухіна С.Т., Бі Юнь. Роль емоційного інтелекту в спілкуванні учасників освітнього процесу закладу вищої освіти. Педагогічні науки, 2023. № 104. С.22-28. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-104-4>
2. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.
3. Людський капітал 2030: глобальні навички майбутнього. Національне агентство кваліфікацій. 2021. URL: <https://hrliga.com/docs/ljudskyj-kapital-2030.pdf>
4. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80>
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2591
6. COUNCIL IMPLEMENTING DECISION (EU) 2022/382 of 4 March 2022. establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0382&from=EN>.